

શ્રી નાગર અંધારા જાતિ.

પ્રાચિન આજ્ઞાલેખ

પ્રયોજક

સેવકલાલ પરસોતમદાસ

મીતી નેત્ર શુદ્ધ પ

વિક્રમ સંવત ૧૯૧૦

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર,

કેશવલાલ વિજયભાણુદાસ

ગુરાનપોરી લાગળ-સુરત.

સુક્ષ્મ અપાદીયા ગાઢાપર આવેલા પુખ્તચંદ અમીચંદના "સુરત જન પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ"માં મદદભાઈ ભાઈદાસે છાપ્યું.

गुरुदास विद्यापीठ ग्रंथालय
ज. ध. ध. ध.
मुंबईची डॉ. पी. रा. ध. सं. ग्रं. ठ.
म २५६२३ नो ५
४६७३

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીયગ્રંથ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૭૩ યાદીક

પુસ્તકનું નામ ૨૪૬૧.૫૨૫

વિષય ૨૭૪૪૪૨૩ ગાંધી

શ્રી હરિ

તત્ સત્ શ્રી પરમાત્મને નમઃ

કથાલી.

શ્રી લક્ષ્મીવર શ્રી કૈરતુલધર સારંગ શંખ ધનુષ્ધારી,
વ્યાપકછો તમે અણ્ણ રણ્ણમાં રક્ષા કરજો પ્રભુગિરધારી.
પારિજાતક કેરા પુષ્પની કર દાર બારથી તુ લક્ષ્મી,
સુરાપાન મદનયની દ્રષ્ટી અભયની, કરો શક્તિ દમ્ભી.
દીવ્ય ઔષધી કલ્પવિજ્ઞાને સંકલ્પ સિદ્ધ સખળ ધારે,
તે ધનવંતરી જાતિગણોના, સમજાં રોગો નિવારે.
ચંદ્ર સુકામણી જે લલાટે, વિપવર વિભુ તમે ત્રીપુરારી,
જાને સર્વે ભાષ ગણોના ત્રીતાપ દેખે સંહારી.
કામધેનુ કરો પુષ્કર કામનાં સર્વેને સુદૃઢ આપી,
ખાનપાનરસ અર્પો વાંછિત સુખ વિષે મન સ્થીરસ્થાપી.
જુલે ઐરાવત રજા આંગણે નૃત્ય કરે તાના રીરી,
ખુલે ત્રીજેરી રરકારથી સર્વેના રણ સંહારી.
સપ્તમુખોદય એકચક્રરથ ગગન વિષે જેનો ખેલે,
તે સચિતા. સુજભાષગણોમાં સન્મતિ પ્રજા કિરણવેદેએ.
જે દેવોનો અમૃત પર નિર્વાહ કરી અમર પદવીધારે,
તે સર્વે ગણોને સર્વે ઠેકાણે સર્વે વખતે આવે વહારે.
અષ્ટ સિદ્ધ નવનિદ્ધન દહને સર્વે વિદ્ધન દરણ કરજો,
ભક્તિ સપ્ત સુખજંપળ અર્પી સર્વે જ્ઞાનમાં વિચરજો.
મન ધૃષ્ટાએ ચઢે રતન પાતાવ્યા વાણી સાગરનું મથન કરી,
અમૃત તો દેવોને પાણું અશુરને વિષ પાણું શ્રી હરિ.
તે શક્તિ સહાય કરજો સર્વેને ભવસાગરથી લેજો તારી,
શ્રી માં તું એક સંપ જનાવી સેવક વંદે શ્રી કાળી.

વાર્તા વાંચીશીમાંથી

ગત્યંતર.

સર્વજ્ઞ સમિધદાનદધન સર્વ શક્તિમાન પરમેશ્વરની કેવી આશ્ચર્ય માયા છે ! આશામાં અને આશામા રમી રહેલા મનુષ્યનું જીવન કાળને આગ્રિન થઈ જ્યારે જ્યારે અંકુર પુટે ત્યારે પાછું તેમનું તેમ ચક્રની માફક ફર્યા કરવું એ માયાનું—દ્રશ્ય ચિન્હ છે.

તેમાં સર્વોત્તમ મનુષ્ય જન્મ એક માયાયકના અટકાવ શાસ્ત્ર શિરોમણી અવસ્થા છે તો તે અવસ્થામા મુક્તિની દિશા તરફ નજર ફેંકવાને આપણા જીવનગો (ધર્મવેત્તાઓ) એ શ્રુતિ રૂપી જે મહાન શ્રમ ઉદ્ઘાત્યો છે તેના જીવન અથવા તરીકે આપણા સંસાર વહેતાની બાબતમાં પણ જાતના રિવાજરૂપી ધોરણની દોરી આજથી એ વરસ ઉપર બનાવી હતી. તે કેવી અનુકુળ હતી તે લેખ મેં જોયો ને વાંચ્યો પછી મારી ઉર્મી એનું મનન સઘળા શખસો કરે તો સાચું એવા વિચારથી તેને પ્રસિદ્ધિમાં મુકવાનું શ્રી શક્તિદેવીએ સુચવ્યું.

જ્ઞાતા ભાષ્યો ? બધાં વાંચશોજ ને તેની કીમત કરશોજ તથા તેનું મનન કરી દાહના અંગેશમાં તેને વધાવી લેવાની કાશીશ થશે એવી આશાથી આ કૃત્યનો જન્મ થયો છે તે હે ઇશ્વરી સફળ કરો.

જ્યારે આજકાલ સમાવર્તન પ્રમાણે જીવાન મગજ કંપાં હીક હીક શોધ્યા કરે છે ને તેને વાસ્તે પ્રયત્ન કર્યા છતાં અપ્રમાણ યુક્ત તથા દલ ને લોભવિદ્વોમતાના દોષોથી તે યત્ન પરિપૂર્ણ થતો નથી.

જેમ પાઠશાળામાં વિદ્યાર્થી લેખણપાટી વગર વિદ્યાનો લાભ બરોજર મેળવી શકતો નથી તેમ ધારેલો યત્ન ફળીભૂત થતો નથી, ત્યારે આપણે વાસ્તે આપણા પુર્વજો તરફથી જે મર્યાદા (આગ્રાલેખ) ચાલતો આવે છે તેમાં લક્ષ આપવાનું તમનેજ સોંપ્યું છે, પણ એટલું તો યાદ દેવડાવવું પડશે કે આ કૃત્ય નેમના તરફથી જે થયેલું તે ફક્ત જાતિલેખમાં જન્મેલા જીવાત્મા સુદ્ધ સરળ રીતે પાતાનું જીવન કૃત્તાંથ કરે તેનેજ માટે નિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું પણ જાદવાસ્થળી માટે તેમનો વિચાર નહોતો. જો તેમ હોત તો એવું કૃત્ય કરી શકતેજ નહિ. કારણ વ્રેહેતાને વહેવાંદા ને જે ધક્કા વધારે મારો, એવી કેહેવતને અનુસરી બેસી રહે તેજ તે વખતનો રિવાજ વાંચી જોવાથી માલમ પડશે કે, જ્યારે તે વખતે શ. ૧) એકનુ દશ શેરનું ઘી તથા ચાર મણતી જીવાર હતી ત્યારે પલ્લા, હાપા, કર, અને વેરાનો અંકુશ કેટલો મોટો હતો ને હમણાં જ્યારે શ. ૧) નું સવાશેર ઘી ને શ. ૧) ની અડધો મણ જીવાર ને તેના પ્રમાણમાં આવકનું સાધન કંડોડું છે ત્યારે ઉપલી બાબતપર અંકુશ એટલો મોટો છે તે જણાઈ આવતા ખાતરજ આ કૃત્યનો જન્મ થયો છે માટે વખતનું જ્ઞાન થયાથી પછી એવોજ નિયમ બને કે આટલું વજન સરખી રીતે તમામથી ઝીલી શકાશે તો તેવા ધોરણ રૂપી ત્રાજવાની તૈયારી કરતા સર્વેના અંતઃકરણ ધુમાયા કરો એવી હમારી શ્રીદેવી અત્યે પ્રાપ્ત છે તે હે ઇશ્વરી સફળ કરો.

જ્યારે આ વિચારમાં ઉતરી તેને માટે યત્ન શરૂ કરીયે તે પહેલા સુચવવું પડશે કે જેમને આ પ્રશ્ન આગ્રાલેખની કાનુનો હજી સુધી ધારણ કરી છે, તે જનોને ધન્યવાદ

આપવામાં આવે છે કે જેમાં વર્ષોના વર્ષો વિતિ ગયા છતાં કંઈ પણ ફેરફાર થયો નહિ તેો તે કાનુનો પણ એક અચળ સિદ્ધાંત થઈ ચુક્યા છે ને તેમાં ફેરફાર કરવાનું કંઈ છેજ નહિ એ ન્યાય છે, અગર તે ધારણ કરનારાઓની ઉદારવૃત્તિનું ચીન્હ છે. જેમ કોઈ વૃક્ષને અવકાશવાલા પ્રદેશમાં ફાળવા, ફળવા, ને પુલવાનું બની શકે છે તેમ અધિકારમય હેઠાણે તે વૃક્ષને કંઈપણ મળી શકતું નથી. પણ ઉલટું તેના નાશ થવાના ચિન્હો સનમુખ ઉભા થયા કરે છે ત્યારે સાંકડી છુધી રાખી જતી કદપવૃક્ષને ક્ષય પામતું જોવાને કે.છ પણ શબ્દસ આનુરુપ હશે નહિંજ; તે પછી કર લાગા, દપા, વરાના મોટા મોટા બંધ બાંધી તેમાં ગમન કરનારા અનાથ જીવોને ગભવરાવી અકરાવી મોટા ખાડામાં ફેંકી ફેવાની જતી રાખવાથી જાતિ કદપવૃક્ષ કેટલું ધટી જશે જેનો વિચાર પોતે પોતાની મેળેજ કરી લેવો તે એ કે આજથી તો વર્ષ ઉપર અમુક અમુક જગ્યાએ વરામાં કેટલો લાડુ વપરાતો હશે, અગર દાળ રધાતી હશે તે વિચાર કયાંયો માલમ પડશે કદાચ કોઈ એવો શકેત ખડો કરશે કે એતો ઇશ્વરી મરજી છે. તે વિચાર તદ્દન ખોટો છે કારણ ઇશ્વરી છુદ્ધી રૂપે સર્વેમાં વ્યાપક છે તે સર્વે ને સમદર્શી છે પણ તેમાં પોતાના કૃત્યનું તાજવું વધવટ થયા કરે છે ને તે વ્યાપ્ત ઇશ્વરીએ મનુષ્યગણને સોંપીજ ચુકી છે. જેમ બે વૃક્ષ હોય તેમાં એક વૃક્ષને રચતું જળ સીંચન થયા કરે ને બીજાને ગરમ પાણીનું સીંચન મળે તો નવપલવવૃક્ષ કયુ થશે ? તે પોતેજ વિચાર કે લેશે તો માલમ પડશે કે એ ન્યાય કે અન્યાય ?

તો એવી રીતે બંધ બાંધી ગરમાગરમ (મોટાછતી ચમક) વિલાશના વિહારમાં સુકાનિઓ અનાથના ઉપર દલાણુ કરી આ જાતિ જહાજમાં ગમન કરતા અનાથને ખડક ઉપર અથડાવી છુદ્ધા કરવાની સ્વાર્થ છુદ્ધીના પારણામે જાતિવૃક્ષની સ્થિતિ દીનભર દીન કહેાડી થતી જાય તેમાં કોને દોષ દેવા જેવું છે ?

આદિથી હમણા સુધી ઉપજનો અડસટો લાખો રૂપીઆનો થયો છે જેનો ઉપયોગ જાતિવૃક્ષની ઉન્નતિમાં અગર અપગ, નિરાધાર, અનાથ, નિરૂઘમી, પિલા, હુનરના કામમાં મદદ કરતા એક કાણુ કોડી પણ થઈ પડી હશે. ?

જેનો જવાબ શ્રી ઇશ્વરી સિવાય કે.છ આપી શકવાનું નથી.

શબ્દથી સર્વે મનુષ્યને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે. આરભમાંજ વાલ્મીકિસાહ્યમાં માત્રાપથી પછી વિદ્યા-ગુરુઓ, ધધાધારી પુરુષોથી અને વીરોપમા જેવો જેવો શહવાશ થાય તેવા તેવા શબ્દોમાં આંકિવા પુરુષનું શબ્દજ્ઞાન સસાર વહેવારના ઉપયોગમાં આવેછે, અને તેનું પ્રથમ મૂળ બી રોપનાર મા પછી બાપ છે અને ત્યાર પછી બીજા બધાનો સમાગમ છે. તેમાં જેવી રીતે સારા શબ્દની છાપ પડી હોય તો પરિણામ જનાંપ્રવૃત્તા થાય છે ને નહારા શબ્દોની છાપ જનનિર્દયતાને પાત્ર થાય છે. સારા શબ્દ અગર નહારા શબ્દ ઓળખવા માટે એક દૃષ્ટાંત નાચે આપ્યું છે તે ઉપર સચોટ અસર થશે કે આ વહેવાર સારો ને આ નહારો છે.

એક સમયે એક બે મિત્ર સાથે થઈ પોતાની સુખ દુઃખની સસાર સંબંધી જાળની વાત કરતા કરતા નદી કીનારા તરફ ફરવા નીકળી પડ્યા. વાત બધી રસમય થઈ પડી જેથી નદી કીનારે બેસી વિનોદ કરવા લાગ્યા અને સમયને આધાન થઈ લોકોના ધરની તરફ દ્રષ્ટિ ફેંકત ફેંસી હોદ્દાથી રસખાનામાં મોજ કરતાં નાટકશાળા તરફ ધ્રુસ્યા ને નાટકશાળામાં નાટક જોતાં

સવાર થઈ ગયેલી માલમ પડી જેથી બંનેએ ઘેર જવા નડી કરી સાથેજ ઘેર ગયા. જ્યારે એક મીત્રનું ઘર આવ્યું એટલે તેને છુટા પડતી વખત “તમે જ ગવતે” કરી બીજે મીત્ર આદ્યો ગયો, અને તે પણ ઘેર પહોંચ્યો.

પોતાના પતિ રાત વિનિ ગઈ છાં આવ્યા નહિ, જેથી તે મીત્રની સ્ત્રીએ પોતાના સ્વામી પ્રત્યે નીચેની હકાકત કરી.

વશતલીકા.

હે પ્રીય પતિ કહેા રજની રહ્યા ક્યા, તૈયાર પાક કરવા કહીને ગયા ક્યાં,
આવે ધડી અબધડી રહી નાહ જોઈ, ગઈ મધ્ય રાત્રિ પીયુ તદપેજ રોધ. ૧
તૈયાર તાણુલ કડું મુખવણ માટે, હલાદચી તજ લવિંગ ભરેલ દાંડે,
શીશી સુગંધ ચીજ અતરની ભરેલી, અગે સુમર્દન થવા ધરીનાથ મેલી ૨
રોયા શુ પુષ્પતણી પ્રીયતમ મેં મિછાવી, ચંપો ગુલાબ ગંધ જુદા પંપેચી લાવી,
ઉમંગ અગ ધરી મેં ચમ્પુ ના મિંચી વિલિ નિશા રવિ ઉગ્યો જજ કાળી સીચી ૩
હે સ્વામી શી કસુર મારી મનમાંજ આવી, માયા મુંડી બુવનમાં વિચર્યા ગિમાલી,
હે રૂપદામ નવ નેત્રથી દુર રાખો, શો દાશી દોષ પડ્યો સુમેથી ભાંગા ૪

જ્યારે બીજા મિત્રની સ્ત્રી તેના સ્વામી પ્રત્યે નીચે મુજબની હકાકત કહે છે.—

આવ્યા હવે હજુકીને રહી રાત આખી, કંઈ નોંધેલી જણતીએ ભુરકોજ નાખી,
આવાકાણું શીદ બધાવી પડી રહ્યા લાં, છે શામ અહીં ન કશું લુમકોજ છે લાં. ૧
શી મારી શીકર છે તમનેજ વાર, આવ્યું ન મોત વેહેલું કેમ મશ માર,
માઆપને ઉદર પડી હું શીદ ખાલી, દેતાં મુવાને તમને વળી વેઠ આલી. ૨
ધરમાં દ્યોં ન પગ બે ધડી ટોષ દીને, હું વતું કુળ લાજથી રોજ બીહીને,
ધિકાર છે બળી તમહારી ધણીનીજ રીતી, રે જાવ જાવો નર નહત છે ન જિતિ. ૩
કાચું તમારું દરરોજ ચડેલું દેખુ, સ્વપના મહી કદી સુખ પરણીને પેખ્યુ.
રે ! આબળ્યુ ધરને વળી વરની વાડી, જણે પડું જઈ કુવે નદી કે-જ ખાડી. ૪

હવિ-નમંદ

ઉપલી બંને સ્ત્રીઓએ પોતાના ધણીને જે શબ્દો કહી સંભળાવ્યા તેમાં ક્યા સારા કિંવા નહારાં તે વાચકજન પોતેજ સમજી લેશે.

સારે સોચવાનું એટલુંજ કે શબ્દની જેવી છાપ તેવી ઉર્મીએ નિકળી દરેક કર્મ થાય છે. તેમાં સારું કીંવા નહારું તે સહેજ ખ્યાલમાં આવશે હવે આવા પતંગ રંગ કરમીયા હવે પછીના વખતમાં શું કરશે ? તેનો છેવટ જવાબ એજ કે “શ્રી પરમકૃપાળુ હર્ષરને સરજી જવું, અને તેનાજ નામ ઉપર બેશી રહી કાળ નિર્ગમન કરતાં જે થાય તે જોયા કરવું” ને દૈવ્યયોગે વેદવાનું આવે તો વેદ્યા કરવું, સિવાય બીજે કંઈ પણ રસ્તો નથી.”

કારણ મેં પુવનો એક ઇતિહાસ માહાત્મા સુરદાસજીનો વાંચ્યો હતો તેમાં ચોખ્ખું માલમ પડ્યું કે હર્ષર અનુગ્રહ સર્વેથી મોટી વાત છે.

એક વખત સુરદાસ (ખીલ્લમ મળ) એવા મોજશોકમાં ઉતરેલા કે જેની સ્ત્રીમાજ નહિં. બહુ વિવેચન કરવાનો વખત નથી પણ દુનીયામાં નીકળતા એસાએસના તમામ રંગમાં રંખાઈ.

ગયેલા હતા દરમીયાન શ્રી વીળુને નારદનું આવવું પૃથ્વી ઉપર થયું ત્યારે નારદે ખીલ્લમન-
 ગળને જોઈ કહ્યું કે ભગવાન તમેએ મને કહ્યું હતું કે હું અધમ આધારણ છું કારણ
 અધમને પણ મુશ્કેલી આપું છું. જ્યારે મેં કહ્યું કે જીવ માત્રને અકુશ બોધનો થાય તો
 જ્ઞાન ઉત્પન્ન થઈ મોક્ષ મેળવી શકે તો આપની આજ્ઞા હોય તો હું ખીલ્લમગળને ઉપરેશ
 કરું. ભગવાને નારદની વાત માન્ય રાખી ઉપદેશ કરવા કહ્યું. નારદે પોતાનું ઘણું યુક્તો તત્ત્વ
 ચલાવ્યું પણ આશ્ચર્યના માર સાથે શ્રી વિળુની પાસે આવવું પડ્યું જેથી ભગવાન હસી
 બોલ્યા કે હવે જોજો. બાદ ભગવાને પોતે ખીલ્લમગળ ઉપર ઘસા કરી એટલે તેનું હૃદય
 બેદાંધ ગયું અને પોતાના કરેલા કર્મોનો પરતાવો કરી કાંઈ માહત્તમા પાસે ચૂર કરવા માટે
 ચૂરમંત્રની શોધ કરતાં એક આશ્રમમાં આવી પહોંચ્યા. અત્રે ભગવાન પણ નારદ સાથે આવી
 પહોંચ્યાં ને બધી હકીકત જોતા શ્રી વીળુએ ત્યાં પણ માયા રચી નારદને કહ્યું કે હે નારદ
 મને દરદ પેટમાં ઘણું થાય છે જેના કારણે એટલું છે કે જો કાંઈ મનુષ્યનું કહેલું
 દયાવવામાં આવે તો શાર થાય, નહિં તો ઉપવર્ગમાં મારાથી હવે જઈ શકાશે નહિ.
 જેથી નારદ તુરતજ પોતે પેલા સાધુ પરી તે દવા લેવા ગયો પણ કોઈએ કહેલું આપું
 નહિં ને બધા સાધુ દશો પડ્યા ને નારદ ગારો એવા શબ્દથી વધાવી લીધો. બાદ સુરદાસજીએ
 તે સાંભળ્યું જેથી શ્રી ઇશ્વરના નામ ઉપર કહેલું આપું. આશ્રમ રૂપીએ સુરદાસજીને મરેલો
 સજીવન થયો. જેઠ તરતજ ચૂરમંત્રનો ઉપદેશ કર્યો. બાદ પ્રાચીન કાળે સુરદાસ પોતે જે
 રામજણીના પ્રવાહમાં ગુંથાયા હતા, તેને ઉપદેશ કરવા જતાં કાંઈ નગરમાં એક વિધવા
 વાણીયનનો છોકરો મરી ગયેલો તેના જોડામાં આવ્યો ને ડાહ્યો બહાર ખેતી રહી પેલી
 વાણીયની પાસે છોકરાને સ્થાનમાં લઈ જવા માગતા તે છોકરાની માએ ધણી કલ્પાત કયું
 પણ છોકરો ડાહ્યો આવ્યો નહિં. આ વૃત્તિ શ્રી ભગવાન ને નારદ જોવા કરતા હતા નારદે
 બાંધને કહ્યું કે હવે આ છોકરો મૃત્યુવશ થયો માટે એના શરદાર વારતે આ લોકોને અડકવા
 દે પણ તે વિધવાએ માન્યુ નહિં ને નારદને કહ્યું કે તમે મહાત્મા છો મારા છોકરાને
 સજીવન કરો નારદે ભગવાનને કહ્યું પણ ભગવાને ના કહ્યું ને કહ્યું કે મૃતક જીવ સજીવન
 થાયજ નહિ, જેથી નારદ સુપ થઈ ખેતી રહ્યા એટલામાં સુરદાસ ત્યાં આવી પહોંચ્યા ને બાંધએ
 તેમને વીનવી ધણી કાલાવાલા અતિશય રૂઝાઈ થયાં ને પગ પકડી ઉઠી રહી, પણ સુરદાસને
 છોડે નહિ જેથી સુરદાસે કહ્યું કે બાંધ મારામાં સજીવની વિદ્યા નથી પણ મારા ભગવાનને
 વીનવુ તો તે કંઈ કરે તે અરુ એમ કહી ઇશ્વર સ્તુતી સુરદાસે કરી. જેવટ એ થયું કે
 ભગવાને પોતાના ભક્તનું વચન નહિ કરવા ખાતર છોકરો સજીવન કર્યો ને ડાહ્યું આવેલા
 પાછા ઘેર ગયા ને સુરદાસ ત્યાંથી ચાલી ગયા. નારદે ભગવાનને પુછ્યું કે મારાથી છોકરો કેમ
 સજીવન થયો નહિં, ત્યારે ભગવાને કહ્યું તારી પાસે કહેલું હતું નહિ કે તું માંગવા ગયો.
 કહેવાનું નાતપય એટલુંજ કે શ્રી ઇશ્વર શરણ ગયા વગર કર્મના બધાંથી છુટાતુ નથી.
 માટે તેનેજ શરણ જવું ને નિઃશંક છોડી દેવી એ સૌથી સારો રસ્તો છે પણ આ કૃત્ય
 શા માટે કયું તો તેનો જવાબ એ કે એક વખત ટીપ કરવામાં આવી હતી. જેમાં
 આશરે ૮૦-૮૫ નો આશરો લખાયો હતો પણ તેમાં રોકડા ફક્ત રૂ. ૧૭ ની પ્રતિ થઈ
 અને ખીજો ભાગેલો મોર ખરી ગયો તો રૂ. ૧૭ના જામીન ખાતરજ આ ફૂલનો જન્મ થયો

છે ને તેમાં ગીરોની કેટલીક રકમ ઉમેરવી પડી છે, એટલુંજ નહિ પણ તે દીપમાં નામ ભરી માત્ર ઉત્સાહ બતાવ્યો અને રોકડા ગણ્યા એ સર્વે ગૃહસ્થો આભાર માનવામાં આવે છે ને ધન્યવાદ આપવામાં આવે છે કે એવા ઉમંગી જીવોને હે પ્રથ્વરી દિર્ઘાયુષ્ય કરજે.

બારોડેલ સાહેબના ન્યાતના નિયમો.

પા ૧૬૮-૩૯.

પ્રકાર “બ” અંક ૧૩૬.

વેહેવા બાબત.

૧. અમારી ન્યાતમાં એ રીત છે જે માંચુ વરની તરફથી જન્ય

૨. વેહેવા કરવો ત્યાં ત્યારે વરને ત્યાંથી એક યૈરી ન્યાતની જન્ય ને કન્યાને આદલો કરે, ને પડો ૧ લાડવાનો સેર ૧૧ તથા રૂ. ૧) રોકડો કન્યાને આપે તથા સાત પલ્લાના અવેજમાં આપે એટલે વહેવા સહી થયો હવે છુટે નહી, ને ન્યાત ગોર તથા કુલગોર તથા પત્ર કાષ્ટ જોઇયે નહીં.

૩ વેહેવા મેળવતી વખતે સાત આપે છે.

૪. કન્યાની ઉમર વરસ ૧થી તે વરસ ૯ સુધી વેહેવા કર્યા વિના ચાલે નહી—નાચારીએ ઉપર થાય.

૫ છોકરીનો બાપ હજર છે ત્યારે છોકરીનો બાપ વેહેવા કરે તથા છોકરાનો વેહેવા તેનો બાપ કરે.

૬. છોકરીનો બાપ ન હોય ત્યારે છોકરીની મા વેહેવા કરે, તે ન હોય તો છોકરીનો દાદો કરે, તે ન હોય તો કાકા કરે.

૭. કાષ્ટ વિધવા યૈરીએ પોતાની છોકરીના વેહેવા કર્યા છે, ત્યાર પછી તેનો દીયર અથવા તેના જેટલી તોડી સકાય નહિ.

૮. અમારી ન્યાતમાં સાદુ કરવાનો ચાલ નથી.

૯. વેહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યા સાસરે જાય ત્યારે પેહેલે વરસ દીવાળી આદી પાંચ પર્વ—તેમાં સુખડી સેર ૧ લેખે આપે; ત્યાર પછી બીજે વરસથી તે લગન થાય ત્યાં સીધી સુખડી સેર ૧૧ લેખે આપે, જે પર્વ આવે એટલા—અને કદાપી સુખડી નહીં હોય તો તેના રૂ. ૩૦ પરજી ત્યારે ઉચકો ચુકાવી આપે સહી, ને કદાપી છોકરી બાળક છે ને સાસરે ન જાય તો તેની ખુશી.

૧૦. વેહેવા થયા પછી તે લગનથી પ્રથમ વરને ત્યાંથી ચારણીમાં ધાલીને રૂ. ૪) રોકડા તથા લાડવાનો પડો સેર ૧૧ તથા આંડ સેર ૧૧ તથા નાળિયેર ૧) તથા સોપારી સાત તથા પાન જાત મોઢલે, ને જે યૈરીએ વેહેવાનો આદલો કરેલો છે, તે યૈરી ચારણી સહ જાય, જોડે ન્યાત

ગોર જળ ને ગણપતિ પૂજન કરાવે, ત્યારે ગોરને વરનો આપ ૭ પૈસા આપે, તથા કન્યાને ૧ આપ પૈસા ૭ આપે, તથા ત્યાંથી વરના આપ પાસેથી ગોર રૂ. ૧) લે-પચાતના દાયાનો, તે પાંચાતનો છે, તથા ચારણીવાળી ઐરીને લાડવા વી તથા દુધ સાધણનું કન્યાનો આપ જમાડે-વાણીવટ જમાડે નહીં-ત્યાર પછી બેવા તેડા કરે છે. ત્યારે વરને ત્યાંથી બપોરે ઐરી ૩ ત્રણ સાથે વર જમવા જાય, તેમાં વરની મા તથા માની મા તથા આપની મા-એ ત્રણે ઐરીને વાણીવટ સુધાં જમાડે, તથા સાંજે ઐરી ૭ જમાડે, -તેમાં બપોરવાળી ફરીથી આવે તે સુધાં ૭-તથા બેવા તેડાને દહાડે કન્યાને ત્યાંથી વરને ઘેર ઐરી ૪ બપોરે જમવા આવે, તેને વાણીવટ સુધાં જમાડે તથા બેવા તેડાને બીજે દહાડે વન્ને ત્યાંની ઐરી ૮ રીતની જમવા જાય, કન્યાના આપને ઘેર, વાણી સુધાં જમે તથા તેડવા પ્રથમ વરને ત્યાંથી ઐરી એક રૂ. ૨) રોકડા લઈને કન્યાને ઘેર જાય, તે કન્યાને આપે, તે ઐરીને પછી લાડવા ઘી જમાડે, તથા વેહેવા ચયાથી પહેલે વરસે દિવાળી આદિ પર્વ પાંચ, વર સાસરે જમવા જાય, ઐરી ત્રણ સાથે જમીઆવે ને પડો સંરનો પાંચ પર્વ લાવે, તથા હોળીનો ફગપો રૂ. ૧૦ વરને ત્યાંથી કન્યાને આપે-પહેલે વરમે પછી નહિ.

૧૧ અમારી ન્યાતમા વેહેવા ફાક કરવાનો આલ નથી ને રૂ. ૧) ને પડો ૧ આપે એટલે સહી થાય.

૧૨ વેહેવા થયો (તે) તુટે નહીં.

૧૩. વેહેવા થયા પછી તે લગનથી પ્રથમ કન્યા અથવા વરને કોષ કોષ થાય તોએ વેહેવા તુટે નહિ.

૧૪. કોષ સખસ વેહેવા તોડતો નથી ને અગર તોડે તો ન્યાત બહાર મુકીએ, ને વેહેવા સામેત રાખીએ, ને તેને ન્યાતની સમજણમાં આવે તે દહાડે ન્યાતમાં લઈએ.

૧૫. વેહેવા થયા પછી ને લગનથી પ્રથમ કન્યા મરી જાય અથવા વર મરી જાય તો પડતું પાણુ આપે-કદમણ વખત ને બીજી રીત કરી હોય તે જાય.

૧૬ વેહેવા થયા પછી લડાઈ થઈ હોય પણ વેહેવા તુટે નહિ એજ રીત છે.

૧૭ અમારી ન્યાતમાં વેહેવા તુટતો નથી, બેઢની મરણ થઈ તોએ વેહેવા તુટે નહી તથા વેહેવા બાળતમાં કોષ ચુકે તો રૂ. ૧૦ થી રૂ. ૫) સુધીનું અનેહદગાદી પચાત લે, ને તે પચાતનું કહ્યું ન માને તો ન્યાત બહાર મુકે.

પ્રકાર "બ" અ ક ૨૩૬

૧૮ અમારી ન્યાતમાં વેહેવા તુટતો નથી ને બેઢની મરણ થઈ તોએ વિવાહ તુટે નહીં તથા વિવાહ બાળતમાં કોષ ચુકે તો રૂ. ૧૦ થી રૂ. ૧૨ સુધી અનેહદગાદી પચાત લા લે, ને તે પચાતનું કહ્યું ન માને તો ન્યાત બહાર મુકે.

પદ્ધતિ બાળત

૧ અમારી ન્યાતમાં પદ્ધતિનો અકિડો રૂ. ૭૫) અ ક પચોતરનો છે અસલથી તે બાળ સુધી.

૨ અમારી ન્યાતમાં ધરણું કરે છે તેમા રૂ. ૧૫)ના લંગર તથા રૂ. ૧૦ની ખાદિ, તથા રૂ. ૨૫ ના તુલસી પાટોઆ તથા રૂ. ૨૫)ની માળા હેમની જુમલે રૂ. ૭૫ તું કરે છે.

૩. અમારી ન્યાતમાં પલ્લુ રૂપાતું તથા સોનાતું તેનો આંકડો ઉપલી કલમમાં આવ્યો. શેકડા આપવાનો ચાલ નથી, સાત આપેછે ને તે સાતજે શહાડે જશ્યુસો કરાવે તે દહાડે પાછી લે છે.

૪. પલ્લુ જે આપે છે તે વિવહ મેળવતી વખત આપે છે, તેમાં કાંઈ બાકી રહેતું નથી પલ્લુ આપે અથવા આવેજ આપે.

૫. વિવાહ વખત આપે છે લગન સાડ બાકી પલ્લુ રાખતાં નથી ને દીપ કરવાનો ચલ નથી. ને સાહેદી તો વિવાહ કરવા બેઠી જાય છે તે.

૬. સકાંકણીનો ચાલ નથી તો શું ?

૭. કોઈ સખસની ઉમર ધણી મોટી હોય તે સખસનું પલ્લુ રૂ. ૧૦૦) અંકે સોનું ને એ બે રકમમાં જે વધારે કરે તેને ન્યાત પુછી શકે છે.

૮. કોઈ સખસનો દીકરો રોગી હોય અથવા અપંગ હોય વા બીજી કાંઈ શરીરે બેડ હોય તો તેનું પલ્લુ ન્યાત રીત કરતાં વધારે આપે છે તેને ન્યાત પુછી શકે નહીં.

૯. એજ પ્રમાણે છોકરીના દાલ હોય ત્યારે તેનો બાપ બોલે પલ્લે વા વગર પલ્લે પરજીવે તેમાં તો બંનેની ખુશી પ્રમાણે.

૧૦. છોકરી જ્યાં સુધી સાસરે વળાવી નથી ત્યાં સુધી છોકરીના માઆપના કબજામાં રહે છે, ને જ્યારે સાસરે વળાવે ત્યારે સાસરીયાના કબજામાં રહે છે, પણ એ ઉપર હક બાદનો છે;

૧૧. પરણ્યા પછી અથવા પેહેલાં પલ્લાં નિવસ ધણીને ઘેરથી જે મળ્યું હોય તે ઉપર ધણીનો હુકમ છે, અથવા પિહેરથી તથા મોશાળથી જે કોઈ મળ્યું હોય તે ઉપર બેરીનો હુકમ છે.

૧૨. પેહેરવા સાડ ધણી વિગેરે લોક ધરેલું આપે તે પલ્લામાં ગણાતું નથી.

૧૩. કોઈની પસેથી અથવા મેહેનત મળ્યા કરીને પૈસા પેઠા કર્યાં હોય તે ઉપર ધણીનો હુકમ ચાલે છે.

૧૪. જે પલ્લુ બેરીને આપ્યું છે તે ધણીની મંજૂર વિના કોઈને આપી શકે નહીં અથવા ખરચી શકે નહીં; તેમાં અથવા સાવકી મા પોતાના પલ્લાનો ખરચ કરે તેમાં દીકરો અટકાવે નહીં, પણ ક્રિયા કરવા જેટલું રાખીને ખરચે.

૧૫. બેરી પાસેથી ધણી જખરદરતીથી પલ્લું લઈ શકે નહીં.

૧૬. બેરી પાસેથી ધણી પલ્લું ખરચ કરવા લે તો રાજી થી લે ને મળે તો પાછું આપે, ને નહિ મળે તો કંઈ નહિ.

૧૭. ધણી પલ્લાના આવેજમાં પોતાનું ઘર ધણીઆણી ને લખી આપે, ને ધણીને મળે તો પલ્લાની કીમત આપીને ઘર પાછું લે, ને વારસોથી પાછું નહિ લેવાય.

૧૮. અમારી ન્યાતમાં પલ્લુ સાહુકારને ઘેર મુકવાનો ચાલ નથી,

૧૯. અમારી ન્યાતમાં તજવાનો ચાલ નથી.

૨૦ ધણીઆણી મરી જાય ત્યારે પલ્લુ તથા વાપરતાં રહ્યાં હોય તે લુગડાં પાછા આપવાં, ઉઠમણાં વખત નવમે દહાડે, ને રીતભાત કરી હોય તે જાય, ને દેહેજના ૩૦ ૧૮) વરને પાછા આપે

૨૧. ધણીઆણી મરી જાય ને તેને છોકરો હોય ત્યારે પલ્લુ ધણીને આપે, પલ્લુ દેહેજ પાછું આપે નહીં.

૨૨. છોકરી હોય તોએ પલ્લુ એકવીસમા કવમ પ્રમાણુ આપે.

૨૩ ખાવા લીધાનો ચાલ નથી

૨૪. અમાશમા ગજવે આપવાનો ચાલ નથી.

૨૫. હરેક કામમા પેહેરામણી આપે છે તે પાછી આપવાનો ચાલ નથી.

લગન બાબત.

૧ કન્યાની ઉમર વરસ કથી તે વરસ ૧૧ સુધી(મા) પરણ્યા વા વિના આવે નહીં, ને નાચારીએ એ ઉપરાંત થાય

૨ અમારી ન્યાતમા ઘટારત છે ત્યા વિવાહ કરીએ છીએ, સગાવટલાભા થતો નથી.

૩ કાંઈ સખસ પાતાની ઐરી જીવતાં અથવા મુઆ પછી તેની બેહેનને લાગી શકે છે.

૪. કન્યાદાન આપવાનો માળાપનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો કાકાનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો ભાઈઓનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો જે છોકરીનું ભરણપોષણ કરતો હોય તેનો અધિકાર છે, ને કન્યાને માહેરામા મામો પધરાવે છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં એક દહાડે એ કન્યા પરણાવે છે ને ચોરી બે જુદી જુદી થાય છે ને કન્યા પરણુ ત્યારે ૩૦ ૨) પચાતનું દાણુ છે તે વરના બાપ પાસેથી ગોર લે છે, ને ૩૦ ૧) ન્યાત ગોરનુ દાણુ છે તે વરના બાપ પાસેથી લે છે, ને ૩૦ ૦૧ સુરતી ગોર કન્યાના બાપ પાસેથી લે છે.

૬. લગન જારી થયું ને છોકરાના આપે પલ્લુ નહીં ભર્યું હોય તો બેહુની ખુશીથી તે પરણ્યાનું કામ અટકતું નથી.

૭. અમારી ન્યાતમા એક ઐરી ઉપર બીજી ઐરી કરે તે પચાતનું દાણુ ૩૦ ૨૭) એકે સતાવીસ રોકડા આપે તથા ન્યાત ૧ જમાડે સહી; એ રીત છે. ને મુખ્ય ઐરી પહેલી છે.

૮. પહેલી ઐરી જીવતાં બીજી ઐરી કરે તો પેહેલી ઐરીની રંગ જોઈએ નહીં, ને તેને કાંઈ આપવું નહીં જોઈએ પલ્લુ અન્ન વસ્ત્ર આપે છે

૯. પેહેલી ઐરી પોતાના ધણીને બીજી ઐરી કરવાની ના કહે તોએ બીજી ઐરી કરી શકે છે-કારણથી અથવા વિના કારણથી.

૧૦. પેહેલી ઐરીને કાંઈ છોકર થયું અથવા ન થયું તો બીજી કરે, કાંઈ ઉમરનો નિયમ નથી.

૧૧. અધરણી જે ઐરીની આવે છે તેની રીત એ છે જે પીયેરીઆ મોંઝાણુ ૩૦ ૧૮) નું કરે તે હક જમામનો છે ને બીજી વધારે કરે તે પોતાની છોકરીનું ને તે દીવસે બેચોરે કન્યાના બાપના આદમી બાર જમાડે તથા સાંગે આદમી અદાર જમાડે-વરના બાપને ઘેર

જુમલે માણસ ૭૦-તથા વરને ત્યાંથી ૩૧. ૫) નું કાપડું કન્યાને કરે, એ રીત છે. ને ઐ-
રીના માથાપ ન હોય તો તેના સગા ૩૧. ૧૨) નું મોસાળું કરે તો ૩૧. ૩) નું કાપડું ઐ-
રીને વરવાળા કરે ને બપોરે આદમી ૮ જમાડે ને સાંજે આદમી ૧૨-જુમલે આદમી ૨૦
જમાડે વરને ઘેર. ને કદાપી કોઈને મોસાળું કરવાનું નહીં મળે ને નાચાર છે ત્યારે અખ્યાતું
મોકલે તે રાખે સહી, પણ વરવાળા માણસ જમાડે નહીં. પણ કન્યાનો આપ પુલેકું માણસ
૨૦ સાથે વરને જમવા તેડું

૧૨. છોકરી મોટી થાય પછી તે સાસરે જાય છે, આણે વરસ ૧૪ ની થાય ત્યારે
વળાવે છે ત્યારે સાસરીયાં ૩૧. ૧૭ ના લુગડા કરે તથા વેહેવા મેળવતી વખતે જે લંગર
કર્યા છે તેને લંગાવીને ૩૧. ૧૩ ના કલ્લા કરાવે ને કદાપી કોઈ પાછા લગર કરે તો વરનો
તથા કન્યાનો આપ ૩૧. ૨-બેહુ મળીને જુમલે ૩૧. ૪) પચાતના દાપાના ન્યાતગોરને
આપે. તથા વિવાહ મેળવતી વખતે જે બાહે કરી હતી તે વરના આપને પાછી આપે ને તે
લંગાવીને ૩૧. ૧૭ ની સોનાની જણસ કરાવી આપે, ને કન્યાને પછી તેડી જાય ને સાસરે
ગયા પછી સાસરીયા પિહેર જવા દે ને જમવા ગઈ હોય તો જમીને પાછી આવે. ને કદાપી
રહેવા ગઈ હોય તો પાંચ દહાડા રહીને પાછી આવે ને છોકરૂં થાય ત્યારે પિહેર રહેવાનો
ચાલ નહિ, પણ ખરે અટકાવે રહેતું પડે તો રહે છે; ને અટકાવ પુરો થાય ત્યારે પાછી
આવે; ને બાઈ પિહેર રહેલી છે ને ખરે અટકાવે ધણી તેડવા જાય તો ઐરીથી પિહેર રહેવાય નહીં,
ધણીની સાથે આવે, ને કદાપી બાઈ ન આવે તો તેને પચાતના લોક પુછી શકે છે. ને
ઉપરની રીતભાત જે કાંઈ લખી છે ને વરના આપને મળતર નથી ને નાચાર છે ને પચતી
નજરમાં એવું આવ્યું કે મુકરર નાચાર છે તો પચ વરસ પદરની થયા પછી વગર રીતે
ધણીને ઘેર મોકલાવે છે, ને તે પચાતનું કહેતું ન માને તો પચ તેને પુછી શકે છે.

૧૩. કોઈ ઐરીની મા જીવતી છે અથવા મરી ગઈ હોય ને મોસાળીઆ જમવા તેડું
તો જમીને પાછી આવે, તેમાં કોઈથી અટકાવ થાય નહિ.

૧૪. લગન કરવા તે અમારામાં કન્યાનો આપ કહેવાડાવે વરને ઘેર એટલે લગન કર્યા
વિના ચાલે નહીં. પછી વરનો આપ જોશીને તેડીને પુછે ને સાફ લગન આવે તે દીવસે લગન
કરે ને લગનના બે દહાડા આગમજ સાંજ સવાર ન્યાતના ઐરાંને બોલાવીને ગીન ગવડાવે ને
પછી ઐરાં દીઠ સોપારી પાંચ પાંચ આપે. એ પ્રમાણે વર તથા કન્યાવાળા બેહુ જણ ગીત
ગવડાવીને આપે છે. તથા વરને ત્યાંથી દહેજના ૩૧. ૨૨) મોકલે છે તથા ૩૧. ૨ ઘાટડીના
જુમલે ૩૧. ૨૪ મોકલે. તથા પડા લાડવાના બે શેર ૧૧ સવા જુમલે શેર ૨૧૧ તથા ખાંડ શેર
૧૧ તથા નાળિયેર ૧ એ સર્વે કન્યાને ઘેર આપે તથા કન્યાને ઘેરથી
વરને ઘેર કહેવા મોકલે છે તેમાં ચાળી ૧ કાંસાની તથા ધડો ૧ તાંબાનો બેહુ મળી જુમલે
શેર ૫૧ વરને ઘેર મોકલે ત્યારે વરને ઘેરથી ન્યાતના ઐરાંને સોપારી પાંચ પાંચ આપે તથા
વર વહુ પરખ્યા પછી વરના આદમી જમાડે સોદરણુ આદમીને, ને પછી વરવહુને વળાવે છે.
ત્યાર પછી ગોરવ આપે કન્યાનો આપ ત્યારે વરના આદમી ૬૦ જમાડે ત્યારે વરનો આપ ૩૧. ૨૧
કન્યાના આપને આપે. ત્યાર પછી વરવહુને વળાવે ત્યારે વરના આપને ૩૧. ૨) આપે તથા
દેહજીઆના વરના ધરના આદમી ૧૫ જમાડે કન્યાને લાં તથા કન્યાના આદમી ૧૦ વરને

ધેર જમાડે. તથા વરબેડીઆ આદી બીજી રીતનો ૩૦ ૧) કન્યાને આપે, પછી વરને ૩૦ વાતું વેળાયું કન્યાનો આપ આપે.

બીજા તડનો સુધારો.

૭. અમારી ન્યાતમાં એક બૈરી ઉપર બીજી બૈરી કરે તે ધણી ન્યાત એક જમાડે સહી. એ રીત છે; ને મુખ્ય બૈરી પેહેલી છે.

૧૨. છોકરી મોટી થયા પછી તે સાસરે જાય છે. આણે વરસ ૧૪ની થાય ત્યારે વળાવે છે ત્યારે સાસરીયા ૩૦ ૧૩ના લુગડાં કરે તથા વિવાહ મેળવતી વખત જે લંગર કર્યા છે તેને જંગાવીને ૩૦ ૧૩)ના કલ્લા કરાવે ને કદાપી કોઈ પાછા લંગર કરે તો વર તથા કન્યાનો આપ ૩૦ ૨) બેઉ મળીને જુમલે ૩૦ ૪) પંચાતને આપે. તથા વિવાહ મેળવતી વખત જે બાહિં કરી હતી તે વરના આપને પાછી આપે ને તે જંગાવીને ૩૦ ૧૭ની સોનાની જણુસ કરાવી આપે, ને કન્યાને પછી તેડી જાય ને સાસરે તેડી ગયા પછી સાસરીયા પિહેર જવા દે ને જમવા ગઈ હોય તો જમીને પાછી આવે કદાપી રહેવા ગઈ હોય તો પાંચ દહાડા રહીને પાછી આવે ને છોકરૂં થાય ત્યારે પિહેર રહેવાનો ચાલ નહિ. પણુ ખરે અટકાવે રહેવું ૫૮ તો રહે છે ને અટકાવ પુરો થાય ત્યારે પાછી આવે ને બાઈ પિહેર રહેલી છે ને ખરે અટકાવે ધણી તેડવા જાય તો બૈરીથી પિહેર રહેવાય નહિ, ધણી સાથે આવે. કદાપિ બાઈ ન આવે તો તેને પંચાતના લોક પુછી શકે, ને ઉપરની રીતભાત જે કંઈ લખી છે તે વરના આપને મળતર નથી ને નાચાર છે તો વેદવાસને વર વાચદો કરીને હરેક તરેહથી સમજીને તેડી જાય.

તજવા બાબતનો.

૧-૭. અમારી ન્યાતમાં તજવાનો સિરસતો નથી તો બીજું શું લખીએ. ?

નાતરા બાબત,

૧. અમારી ન્યાતમાં નાતરું કરવાનો ચાલ એ છે જે વસ્ત્રાણું કરવા ન્યાતની બૈરી જાય; ને કહે કે પ્રલાણા બેડે નાતરું કરશે, ને તે હા કહે તો ૩૦ ૧) બાનામાં આપે એટલે સહી થયું; પછી ફરે નહિ. ને પદ્ધતિ ૩૦ ૧૫૧) તું તુરત કરે ને પછી નાતરું કરે, ને પંચાતનું દાપું ૩૦ ૭) સાત ન્યાતગોરને પંચની તરફના આપે પછી નાતરું કરે—એ રીત છે; તથા ધણી ગુજરી ગયો ને તેજ વરસમાં બૈરી નાતરું કરે તો ૩૦ ૨૫) પંચાતના તથા ૩૦ ૨) ન્યાતગોરના જુમલે ૩૦ ૨૭) ન્યાતગોરને નાતરાનો કરનાર આપે તથા ૩૦ ૧૦) સુરતીગોરનું દાપું છે—રકમ બે ૩૦ ૭) તથા ૩૦ ૨૭ ઉપર ને ૩૦ ૭) ની રકમ ઉપર ન્યાતગોરનો ૩૦ ૧) દાપું છે. તથા માથુ બોડાવેલી બૈરી નાતરું કરે તેની પાસે ૩૦ ૧૦) તક્સી-રના તથા ૩૦ ૭) પંચાતના દાપાના તથા ન્યાતગોરનો તથા સુરતીગોરનો ૩૦ ૧૧) દાપાનો જુમલે ૩૦ ૧૮૧) આપે.

૨. અમારી ન્યાતમાં છેડો ફાડવાનો ચાલ નથી. ધણી ગુજરી ગયા પછી નાતરું કરે અથવા ધણી નામરફ હોય ને પંચ રજા આપે તો છેડો ફાડે,

૩ જેનો ધણી પરદેશ ગયો હોય ત્યારે તેની બેરી વરસ ૧૨ સુધી વાટ જોઈને પછી નાતડું કરે, પણ ચુડી કર્મ કરીને

૪. અમારી ન્યાતમાં મરન તથા બેરીથી કુવારા નાતડું થાય નહીં ને કરે તો પચ તેને પુછી શકે છે.

૫. અમારી ન્યાતમાં નાતડું કીધું તે ફરી સડ નહીં

૬. અમારી ન્યાતમાં નાતડું કરતી વખતે રા. ૧૫૧)નું પદ્ધતિ આપે છે.

૭. ધણી જીવતા ધણીઆણીનો છેડો ફડાય નહિ.

૮. ધણી મુઆ પછી નાતડું કરે ત્યારે પહેલા ધણીનું પદ્ધતિ મરનારના વારસને પાછું આપે સહી.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતડું કરે ત્યારે મરનારના વારસની ફારગતી નહીં જોઈએ.

૧૦. નાતડું કરતી વખતે પદ્ધતિ પાછું આપે, ને ખરચ બાદ થતો નથી. ને જીવસોનો ધસારો મુજરે આપ્યામાં આવતો નથી.

૧૧. ધણી મરી ગયા પછી નાતડું કરે, ને મરનાર છોકરા નાના હોય તા માની સાથે જાય, તે મોટા થાય ત્યારે આપના ઘરમાં રહે.

૧૨. પરણેલી બેરીના છોકરાં થયાં તથા નાતરાની બેરીના છોકરાં થયા ત્યારે વારસો લેવામાં બનેનો હક બરાબર છે.

૧૩. પહેલી બેરી જીવતા બીજી બેરી લાવી શકે છે.

૧૪. બેરી નાતરે જાય ને તેને ફીકરી હોય ત્યારે તેનું પદ્ધતિ ફીકરીને વાસ્તે તેના વારસ રાખે છે.

૧૫. નાતરાના સવાલ ઉપર આવી ચુક્યા બીજા નથા

બીજા નડનો સુધારો.

૮. અમારી ન્યાતમાં નાતડું કરવાનો ચાલ એ છે જે (૧) વરતાળુ કરવા ન્યાતની બેરી જાય ને કહે જે કલાણુ જોડે નાતડું કરશે ને તે હા કહે તો રા. ૧) બાનામાં આપે એટલે સહી થાય પછા ફરે નહિ ને પદ્ધતિ રા. ૧૫૧)નું તુરત કરે, ને પછી નાતડું કરે, ને પંચાતનું દાણું રા. ૭) ન્યાતના ગોરને પંચાતની તરફના આપે પછી નાતડું કરે એ રીત છે. તથા ધણી મુજરી ગાયો ને તેજ વરસમાં બેરી નાતડું કરે તો રા. ૨૬) પંચાતના તથા રા. ૧) ન્યાત ગોરના દાણાનો જીમલે રા. ૨૭ ન્યાત ગોરને નાતડું કરનાર આપે; તથા રા. ૧૧ સુરતી ગોરનું દાણુ છે. રકમ એ રા. ૭) તથા રા. ૨૭ ઉપર ને રા. ૭) ની ઉપર ન્યાત ગોરનું રા. ૬) દાણુ છે; તથા માથું બોડાવેલી બેરી નાતડું કરે તેની પાસે રા. ૧૦) દશ તકસીરના તથા રા. ૭) પંચાતના દાણાના તથા ન્યાત ગોરને રા. ૧) તથા સુરતી બેરને રા. ૧૧ દાણાનો જીમલે રા. ૧૮૧ આપે.

૯. ધણી મરી ગયા પછી નાતડું કરે ત્યારે મરનારના વારસની ફારગતી ન જોઈએ, પણ પહેલાં ધણીનો જે કાંઈ માલ હોય તે તેના વારસને આપીને નાતરે જાય,

અન વસ્ત્ર બાબત.

૧. કોઈ સખસ આંધળો, તથા લુહો, પાંગળો તથા કુંઠો વિગેરે એવી નરેહથી દોષવાળો હોય ત્યારે તો પેટમાં પેટ ભરણુ પોપણુ કરે સહી.

૨. કોઈ સખસ પોતાની બૈરીને કહાડી મુકતો નથી. ને કદાપી બૈરીને બેળ ચાલથી દેખે ને ધણીની મરજમાં ન રહી શકે ત્યારે કહાડી મુકે, તેથી ખરચ આપવામાં આવતો નથી ને બૈરી દીલસાથે વિચાર કરીને કહેવડાવે કે હું તમારી મરજ માફક ચાલીશ ત્યારે પોતીકી તજવીજ કરીને તેડાવે, ને ઘરમાં રાખે ને ખવડાવે સહી.

૩ કોઈ સાંભાગ્યવતી બૈરી છે તેને પલ્લામાંથી ભરણુ પોપણુ કરવું પડતું નથી, ધણી પેટ ભરે છે, ને બેળ ચાલથી દેખીને કહાડી મુકે છે ત્યારે મહેનત કરીને પેટ ભરે છે અથવા કોઈ વિધવા બૈરી છે તે અમારામાં નાતરું કરે છે, વારતે પલ્લુ ખાધામાં નથી આવતુ. ને વિધવા બૈરીની ઘણી મોટી ઉમર થઇ છે ને નાતરે જવા બેગ નથી ત્યારે પોતીકું પલ્લુ વાપરે સહી, ક્રિયા જોટલુ રાખીને

૪ કોઈ શખસ વેહેણુ કર્યા વીના માત્ર પેદા કરીને મરી ગયો ત્યારે તેની ધણીઆ-બીને દીકરો હોય તો બરાબર હીરમો મલે ને કદાપી દીકરો ન હોય તો બાગદાર ભરણુ પોપણુ પુરું કરે સહી.

૫. માથા ઓળવાનો ચાલ નથી તો લખીએ શું ?

૬ કોઈ સખસ પોતાના દીકરાને નાલાયક બાળીને ઘરમાંથી કાઢી મુકે ને તે સમર્થ છે તો પેદા કરીને ખાય, ને નાચાર છે તો ભરણુ પોપણુ કરે.

ક્રિયા બાબત

૧. અમારી ન્યાતમાં મરવાની ક્રિયા જે કરે છે તે બ્રાહ્મણના કહા પ્રમાણુ કરીએ છીએ, કોઈલમત અમારામાં નથી.

૨. કોઈ શખસ મરનારની પ્રથમ પોતીકી જીવત ક્રિયા કરે છે, ત્યારે ન્યાત ૧ જુમાંડે છે ત્યારે ન્યાતમાંથી ૩૦ ૭) રોકડા અમોટિયાના કરીને આપે છે, ને તે મુઆ પછી તેના વારસો સરવણી સરાવીને બારબડા ભરે છે.

૩. મોટાભાઈની ખુશી વિના નાહનો ભાઈ આપની ક્રિયા ન કરે, બેહુ સમજીને કરે; ને મોટો ભાઈ ગામ ગયો હોય તો નાહનો ભાઈ ક્રિયા ખરચ કરે, ને આપના માલમાંથી મુજરે લે

૪. આગ મુકવાને મોટા દીકરાનો અધિકાર છે, ને તે ન હોય તો નાહનો ભાઈ તથા વારસ મુકે, ને વારસ ન હોય તો દોહિત આગ મુકે, ને સર્વે ક્રિયા કરે.

૫ સપિંડીકરણુ કેહેતાં બારમું મોટો ભાઈ કરે, ને મોટાભાઈને અટકાવ આવે તો નાહનો ભાઈ કરે ને સતક વિગેરેનો અટકાવ આવે તો અટકાવ ગયા પછી કરે.

૬. બૈરીને ક્રિયા કરવાનો અધિકાર નથી મરનારના ભાઈ ક્રિયા કરે તથા ભત્રીજો તથા કુંટુબી જે કોઈ હોય તેની પાસે ક્રિયા સારાવે છે.

૭ ક્રિયાખરચ કરવામાં સર્વ જાગદારોની રજા જોઈએ ને તે સર્વ સમજીને ક્રિયા ખરચ કરે, પોતે એકલાની સમજણથી વધતું ખરચે તો મુજરે નહિ આપે, કલ્યા મુજબ મુજરે આપે

૮. વારસ છતાં કોઈ અત્રાપિ ક્રિયા કરે તો તે ક્રિયા કર્યાથી વારસ નહિ કહેવાય.

૯ કોઈ ઐરી માણસ મરી જાય ત્યારે તેની ક્રિયા ધણીના કુળમાં પોહોંચે છે, આપના કુળમાં નથી પહોંચતું.

૧૦ કોઈ સખસને પોતાની માના કુળમાંથી વારસો મળ્યો છે ને તે આપના કુળના વારસો નહિ જાય તોએ પશુ ક્રિયા આપના કુળવળા કરે, ને ખરચ મરનારના માત્રમાંથી લે.

૧૧. અમારી ન્યાતમાં ક્રિયાના લાહાણીના ચાલ એ છે જે જે મળે તો લાહાણું ન્યાતમાં વેહેંચે, નહીં મળે તો કંઈ નહિ

૧૨. ક્રિયા બાબતમાં ખરચનો આંકડો મુકરર નહિ, મળ્યા પ્રમાણે ખરચ કરે છે.

૧૩. મરનારની પછવાડી અગિયાતમાંથી તે વરસી સુધી ન્યાત જમાવના કામ ચાલ નથી, મળે એટલું ખરચે છે, નહિ મળે તો કંઈ નહિ

૧૪. લાઈઓએ વેહેંચણ કરી ત્યાર પછી સમયરી આવે તે મેટાભાઈ કરે વા નાહનો બાઈ કરે, ગમે તો બેટુ સમજીને કરે, ગમે તો જુદા જુદા કરે, એમાં કામ મુકરર નથી.

વારસા બાબત.

૧. કોઈ સખસ લાઈઓથી વેહેંચણ કરીને અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે ઐરી વારસ છે, ને તે ન હોય ત્યારે દીકરી વારસ છે, તે ન હોય તો દીકરીનો દીકરો વારસ છે, એ ચાલ છે. ને એ માલ દીકરીનો દીકરો ગુજ્યો ત્યારે તેના મોસાળના કુળમાં પાછો જાય છે.

૨. મરનાર સખસની ઐરી વારસ છે.

૩. કોઈ સખસને મોસાળથી વારસો મળ્યો ને પછી તે સત્તાન રહીત મરી ગયો ત્યારે તેની બેહેન વારસ થાય

૪. એક ઐરીને પોતાના આપની પાસેથી વારસો મળ્યો, સ્થાવર તથા જંગમ, ને પછી તે ઐરી સંતાન રહીત મરી ગઈ ત્યારે તે માલ પોતાના આપના કુળમાં પાછો જાય, પશુ મરનારની ખુશી હોય તો પોતાના ધણીને બક્ષીસ કરે તેમાં કોઈનો અટકાવ ચાલે નહિ.

૫ લાઈઓ એકલા છતા એક લાઈએ પોતાની જાત કમાઈથી પૈસા પેદા કર્યા છે, આપના પૈસાની મદદ વિના, ને પછી તે પેદા કરનાર અપુત્ર મરી ગયો ત્યારે તેના ધણીઆણી એકઠી રહે તો અજવજ આપે, ને જુદી રહેવા ચાહે તો બરાબર હિસ્સો લઈ શકે છે, ને પછી નાતરે જવા ચાહે તો પાછો ધણીના વારસને હિસ્સો હવાલે કરે છે.

૬. કોઈ મરનાર સખસને મા છે તથા ઐરી છે, એ સિવાય બીજું કોઈ નથી ત્યારે મરનાર સખસની માને વારસો પહેંચે છે, ને ઐરીનું મા બરણપોષણ કરે, મા મુઆ પછી વડુ વારસ છે.

૭. કોઈ સખસને વારસો લેવાનો હક છે, ને તે આંધળો અથવા જુદો છે વા બીજો કોઈ સખસ છે તો વારસો બરાબર મળે, ને અગર તે કાંઈ બદ્દેલી ચાલતો હોય તો તેના વારસો તેના વારસ પાસે રહે, ને તેમાંથી વારસ તેનું બરણપોષણ કરે.

૮. કોઈ સૌભાગ્યવતી બરી મરી જાય ત્યારે તેનું પદ્મું તેનો ધણી છે, ને મોસાળનું હોય તે પાણું મોસાળમાં જાય, અથવા વિધવા થઇને બેરી મરી જાય ત્યારે તેના ધણીના કુલવાળા તેનું પદ્મું છે ને મોસાળનું આવ્યું હોય તે મોસાળવાળા છે.

૯. સકાંકણીનો ચાલ નથી તો શું લખીએ ?

૧૦. ગોરપદ્મ અમ લોકોને ગટતું નથી.

૧૧. કોઈ સખસ પનિત થયો ને ન્યાતે ન્યાતજહાર મુક્યો તે સખસને જંગમમાંથી વારસો મળે છે.

૧૨. કોઈ સખસે પોતાના છોકરાને નાલાયક જાણીને ઘરમાંથી કાઢી મુક્યો છે, ને એકજ દિકરો છે તો વારસો પોહોચે છે ને વત્તા દિકરા હોય તો જે કાંઈ આપનો માલ કાઢાડી મુક્યા પછી બીજા દિકરા પેદા કર્યા લાગ્યા તેમાં હિસ્સો પોહોચતો નથી

વેહેંચણુ બાબત.

૧ અમારી ન્યાતમાં વેહેંચણુ કરે તો ફારગતી જોઇએ.

૨ વેહેંચણુ કરે તો ગમે તેને બોલાવે, પડોસી અથવા સગાવહાલા યા ન્યાતવાળા યા બીજા કોઇને બોલાવીને વેહેંચણુ કરે તેની સાહેલી કરાવે છે.

૩ વેહેંચણુ કરે એટલે ફારગતી કરીએ જઇએ, એટલે કજીઓ ધૂંધાય નહિ એટલે વેહેંચણુ માલમ પડી

૪. વેહેંચણુ કાંધા પછી દેવ પુજા તથા સમચરી વિગેરે ધર્મનું કામ આવ્યું હોય તો ગમે તે લાખ કરે વા જુદું જુદું કરે, ગમે તો સમજીને એકડું કરે, એમાં કાંઈ મુકરર નહિ

૫ એકઠાં રાંધે ને લાહાણુ જુદું છે એ વાસ્તે જુદા કહેવાય છે અથવા જુદા રાંધી ખાય, ને લાહાણુ એક છે એ એકઠાં કહેવાય છે.

૬. એનો જવાબ ઉપરની કલમ ૫ માં આવેલો છે.

૭. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી કાંઈ નવો માલ પેદા કર્યો ત્યારે વેહેંચણુ કરવામાં બીજા ભાગદારને હિસ્સા બરાબર છે, સાથી જે એકઠાં રહે છે.

૮. એક ભાગદારે પોતાની મેહેનતથી આપદાદાની મીલકત તથા વૈતન વિગેરે પાણું લીધું તેમાં બીજા ભાગદારે લેવા ચાહે તો પહેલા ભાગદારના ખરચના પછસા કઠાડતાં વધે તેમાંથી હિસ્સા વેહેંચી લે.

૯ ચાર પાંચ ભાગદાર છે તેમાંથી એક સખસ પોતાનો હિસ્સો માંગે ત્યારે બીજા ભાગદાર તેનો હિસ્સો આપે સહી.

૧૦ એક ભાગદાર પરદેશ ગયોને બીજા ભાગદાર વેહેંચણુ કરવા ચાહે (તો) વરસ ૧ સુધી વાટ જુએ ને પછી પંચાતના પટેલીઆ મેળવીને વેહેંચણુ કરે ને પરદેશ ગયેલાનો ભાગ પંચ લોકની સમજમાં આવે ત્યાં અનામત મુકે, ને તે આવે ત્યારે તેને આપે; ને વધતા વરસ થાય ને નહિ આવ્યો અથવા ખચર અતર નહિ આવી ત્યારે બીજા ભાગદારને પાછો આપે સહી.

૧૧ વેહેંચણુ કરતી વખત કોઈ બાળક છે તથા કુવારો છે ત્યારે તેના ખરચ જોગો

ભાગ વધતો આપે, ને તેને ભરણુ પોષણુ કરતુ હોય તો તે ભાગ સંભાળે પંચ લોકના કહયાથી.

૧૨. આપ મુખ્યા પછી દીકરાઓ વહેચણુ કરે તો માની રજા જોઇએ છે, ને માનો હિસ્સો બરાબર છે

૧૩ આપ જીવતા દીકરા સાથે વેહેચણુ થતી નથી

૧૪. આપ છતાં વેહેચણુ થતી નથી

૧૫. આપના કરજ છતાં દિકરાથી વેહેચણુ થાય નહિ ને વેહેચણુ કરે તો કરજદારનું મન મનાવે.

૧૬. ગોરપદાના સવાલનો જવાબ અમારામાં નથી

બીજા તકનો જવાબ.

૧૪ આપ છતાં દીકરાથી વેહેચણુ થઈ શકતી નથી પણ દાદાનો માત્ર હોય તો ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે વેહેચી શકે છે.

ન્યાતબહાર બાબત

૧ અમારી ન્યાતમાં ન્યાતબહાર મુકે છે તે પચાયતના શિસ્તેથી બંજા ચાલ ચાલે છે તેને ન્યાતબહાર મુકીએ છીએ, ને જે વટર્યો છે ને તેને ન્યાતબહાર મુક્યો તે ન્યાતમાં લેવાતો નથી.

૨. કોઈ શખસ પોતાનો ધર્મ છોડીને નીચનો ધર્મ પાળે, ત્યારે તેને ન્યાતબહાર મુકે, તેના માઆપને કાંઈ નહિ, ને માઆપ એકંદા જમાડે તો માઆપ મુકાને ન્યાતબહાર મુકે.

૩. કોઈ શખસના ઉપર કોઈ તહોમત મુકે ત્યારે તહોમતની તજવીજ કરી સાબીતી કરીને ન્યાતવાળા ન્યાતબહાર મુકે છે, ને તહોમતની સાબીતી નહિ દરી ત્યારે ન્યાતવાળા લોકો તહોમતના મુકનારને પુછે છે

૪. ન્યાતબહારિયા સાથે ન્યાતની તરફનો વેહેવાર કરવો નહિ.

૫. ન્યાતબહાર તથા પકિત બહારમાં કાંઈ તફાવટ નથી, તે ન્યાતજ બહાર.

૬. થોડી તકસીર વાસ્તે પકિત બહાર મુકાતો નથી ને મુકવો પડે તો ન્યાતબહાર મુકાય છે.

૭. પકિત બહાર મુકતા નથી, ન્યાતબહાર મુકાય છે, તેના છોકરા પરણતા નથી, ન્યાતમાં આવ્યો હોય ત્યારે બરણે, ને ન્યાતબહાર વટલી ગયો છે ને તેના છોકરા તેનામાં છે તો તે પરણે ક્યાંથી ?

૮. જે શખસ ન્યાતબહાર છે તેને બીજા શખસ જમવા તેડે નહિ, ને તેડે તો પંચનો મુહનેગાર, અથવા તેની તરફદારી જે કોઈ કરે તે બમણી મુનેગારી આપે.

૯. ન્યાતબહારિયાને પટેલ યાને પટેલ તથા પચાયત મળીને ન્યાતમાં લઇ શકે છે.

૧૦. ન્યાતબહાર રહીને મરી જાય ત્યારે તેનું એ કરવું જે તેના સગા હોય તે ન્યાતવાળાને કહેપડાવે ત્યારે ન્યાતવાળા બાળવાની ને ક્રિયાશ્રાદ્ધ તેના સગાં કરે.

૧૧. એનો જવાબ ઉપરની કલમમાં આવ્યો ને પુતળ કરવાનો ચાલ નથી.

બીજા તકનો જવાબ.

૧. અમારી ન્યાતમાં જે કોઈ બેજ ચાલ ચાલે તેને ન્યાતબહાર મુકવો ને ૩૦ ના થી તે ૩૦ ૧૧ મુધી પંચની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે દડ લેવો ઠરાવે તે આપે પછી ન્યાતમાં લેવો, ને તે જ્યાં મુધી દડ ન આવે ત્યાં મુધી ન્યાતબહાર રહે.

ન્યાતી આચાર બાબત

૧ અમો કાલીકાના સ્થાપિત જીએ, ને ધર્મ વૈષ્ણવી પાલીએ છીએ ને અમારામાં જુદો ગ્રંથ નથી.

૨ કુલદેવીના ઓચર આશોસુદ ૧૪ સં વરસોવરસ કરીએ છીએ ને તેના ખરચ ઘેરઘેરથી સીધા લઈને હરેકવાડીમાં જુદા જુદા રાધી ખાઈએ છીએ ને જ મુખને પટેલ તથા આશામાંઓ શ. ૦૦ આપે આપે, ને તેમાંથી તેજ વાડીમા માતાનો હવન કરીએ છીએ ને પછી જ મુખને પટેલ તથા શ. ૦૦ આપેલી આશાખી આવે તેની મદારત કરીએ છીએ ને જે કાઈ અમારા ગળીઆરાનો કીસખ કરવા ચાહે તે જ મુખના લોકોને ઉગ્તણી આપે, ને પછી ગળીઆરાનો કીસખ કરે.

૩ ન્યાતના વાસણુ લટ મુળજી ગારને ઘેર રહે છે, ને તે પચની ઉપજમાથી બનાવ્યા છે ને તે ન્યાતના લોકને ઘેર ખરચ આવે ત્યારે જ વાસણુ જંતરએ તે (ત્યારે) ગોર મુળજી લટને ત્યાંથી લઈ જાય ને ખરચ થઈ ચુક્યા એટલે તુરંત મુકી જાય છે, ને લટનું કાઈ પાસે લેહેણું હોય તે લટને રાજી કરીને વાસણુ લઈ જાય છે,

૪. ન્યાતી ભોજનમાં બંદોગરત એ છે જે, આગલે દહાડે ખરચ કરનાર ધરધણી સોપારી લઈને પટેલને ઘેર આવે ને પછી પટેલ પચાયતની પહેડીમા પાચ' જણને બોલાવી વિચાર કરીને ન્યાતગારને સોપારી વેહેચવાની રગ આપે એટલે ન્યાત બીજે દહાડે જમવી સહી થઈ ને જમે તે દહાડે બનોળ પાળે છે, ને ગોર તેજ કરે ત્યાર પછી બેરાની પંગત જમે છે, ત્યાર પછે મરદની જમવાની વખત થઈ એટલે ધરધણી પાણીનો લોટો લઈને જાય, ને તેમાં પટેલ આંગળી બોળે એટલે સર્વે લોકોની પંગત ભરાય છે ને સર્વે ને પીરસી રહ્યા પછી રસોઇનો કરનાર જે બોલાવે એટલે સર્વે જમવા માંડે છે, ને મીઠાઈ જમી રહ્યા પછી ખરચ કરનાર ધરધણી ગોરને બોલાવીને શ. ૦૦ની પાપડી બંધાવે છે, ને ત્યાર પછી ધરધણી પરસાદી પીરસે ને ત્યાર પછી દાળ લાત કહાડે છે એ હરેક શુભ કારજની ન્યાત જમાડે ત્યારે ખરચ કરનાર ધરધણી પુલનો પંખો કરાવીને ન્યાતના બેરાને બેરી વા નાંખે છે ને મરદને મરદ વા નાંખે છે.

૫ જે લોક પીરસવા રહે છે તે ધરધણી રાખે ને રહે છે, ને બેરા તથા મરદ ઉઠી ગયા પછી પીરસનાર જમે છે, ને મરદ તથા બેરાના પીરસનાર એકજ છે.

૬. પરગામવાળા તથા આસપાસના ગામવાળા પરાણુને ન્યાતની જોડે જમાડવાનો આશ છે.

૭. ન્યાતી ભોજન ધરધણીને ગમે તે કરાવે છે, ને વહેવાર ભોજન જેને ગમે તે કરે છે, તથા ન્યાતના નોતરાં ગોર સોપારી આપે છે એ ન્યાતના નોતરાં, તથા વહેવાર ભોજનનાં નોતરાં ધરધણી ગમે તેની પાસે દેવાડે છે.

૮. અમારી ન્યાતમાં નોતરીઓ ન્યાતગોર મુલજી લટ છે તેના નોતરા દીધામાં એ હક છે જે શ. ૦૦ રોકડો પાપડીનો કલમ ૪ માં લખેલી વખતે આપે છે, તથા સીધાં પાંચ આપે તથા શ. ૨) માસ્તાનના આપે, જુમલે શ. ૨૦ થાય તે આપે, તથા એક દહાડે એ વખત ન્યાત જમે, બપોરે તથા સાંજે ત્યારે શ. ૧)ની પાપડી મુળજી લટને બંધાવે છે, નહીતો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે પાપડી બંધાવે છે.

૯. હરેક કામમાં પાતાની ખુસી પ્રમાણે કરે, ન્યાત જમાડવાનું કાંઈ મુકરર નથી, જમાડે તો પાતાની ખુસી

૧૦. એ સવાલનો અમારામાં ચાલ નથી,

૧૧. અમારી ન્યાતમાં લઢાણું મળે તો વહેવું, નહીં મળે તો કાંઈ નહિ.

૧૨. જે શખસ પરગામથી કન્યા પરણી લાવે છે તેના ઉપર બુદ્ધી સ્પરિસ્તો નથી, ને પરગામવાળા સાથે કન્યા આપવા લેવાનો એ બદોબસ્ત છે જે, પરગામવાળા પોતીકા ગામનો ચાલ લે છે. ને અમે અમારા ચાલ પ્રમાણે રીત લઈએ છીએ, ને પલ્લું તો બોલતા અને તે પ્રમાણે લેવાય છે.

૧૩. શેઠ અમારામાં નથી ને પટેલીઆ છે તેના કાંઈ હક નથી

૧૪. હમારી ન્યાતમા ન્યાતગોર બદલાય નહિ, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક એ છે જે, વહેવાના ચાંદલાની વખત વર પાસેથી પૈસા નવ તથા કન્યા પાસેથી પૈસા સાત તથા ન્યાત જમે ભારે રૂ. ૧૦ ને પાંચ સીધાં આપે છે તથા રૂ. ૨) માસ્તાનની ન્યાતના, બુમલે રૂ. રૂ. ૧૦, ને કદાપિ ઉભા ન્યાત બપોરે તથા સાંજે જમાડે તો બુમલે રૂ. ૩) આપે, ને સીધાં પાંચ પણ આપે. તથા લગનમા વર પાસેથી રૂ. ૧) દાપાનો તથા પેહેલી થાળીમાં પૈસા લાખે છે તે કુળ ગોર લે છે, ને બીજી વખત થાળીમાં પૈસા લાખે છે તે ન્યાતગોર લે છે, તથા વરસ વીસા પછી નાનરૂં કરે તો રૂ. ૧) આપે છે, ને વરસ દહાડાની અંદર કરે તો રૂ. ૨) આપે છે, તથા સમસ્ત ન્યાતની ઝંટલી ઉગળણી ફરે ભારે રૂ. ૧૦ આપે, તથા કુળદેવી કાળકાનો હવન કરીને ઉગળણી કરે છે ભારે રૂ. ૧) ને ધોતીડ એક આપે છે.

બીજા તડનો સુધારો.

૩. ન્યાતના વાસણ પંચની નગરમાં આવે તેને ઘેર મુકે છે, ને તે પંચની ઉપજમાથી ખનાવ્યા છે, ને ન્યાતના લોકને ઘેર ખરખરચ આવે ભારે વાસણ લઈ જાય છે, કાંઈથી અટકવ થઈ શકતો નથી, ને ખરચ થઈ નુકસાને એટલે તુરત મુકી જાય છે

૧૪. ન્યાતગોર સર્વે ન્યાતની અનુમતીથી બદલાવા ચાહે તો બદલાઈ શકે છે, ને હરેક કામમાં ન્યાતગોરનો હક એ છે જે, વહેવાના ચાંદલાની વખત વર પાસેથી પૈસા ૯ તથા કન્યા પાસે પૈસા ૭ તથા ન્યાત જમે ભારે રૂ. ૧૦ ને પાંચ સીધાં આપે છે, તથા રૂ. ૨) માસ્તાનની ન્યાતના બુમલે રૂ. રૂ. ૧૦ આપે છે, ને કદાપિ ઉભા ન્યાત બપોરે તથા સાંજે જમાડે તો બુમલે રૂ. ૩) આપે, ને સીધાં ૫) પણ આપે તથા લગનમાં વર પાસેથી રૂ. ૧) દાપાનો, તથા પેહેલી થાળીમાં પૈસા નાંખે છે તે કુળગોર લે છે, તથા વરસ વીસા પછે નાનરૂં કરે તો રૂ. ૧) આપે છે, ને વરસ દહાડાની અંદર કરે તો પણ રૂ. ૧) આપે છે, તથા સમસ્ત ન્યાતની ઝંટલી ઉગળણી ફરે ભારે રૂ. ૧૦ આપે, તથા કુળદેવી કાળકાનો હવન કરીને ઉગળણી કરે ભારે રૂ. ૧) ને ધોતીડ ૧ આપે છે.

હરેક પુત્ર બાબત

૧. અમારામાં હરેક પુત્ર લેવાનો ચાલ નથી તે શાસ્ત્રની વિધિ શું લખાઈ છે ?

૨. પાળક પુત્ર લેવાનો ચાલ છે, પણ વિધિ કરીને લેવાનો ચાલ નથી, ને કારણ તે પાતાને પેટે સંતતિ ન હોય તો પાળક પુત્ર લઈ શકે છે.

૩. પાળક પુત્ર લેવાનો વિધવાને અધિકાર છે પણ ધણીના કુટુંબીમાંથી હરકોઇને રાજ કરીને લે તેમાં બીજા સગાં વહાલાની રજા લેવાની જરૂર નથી.

૪. ધણીના કુટુંબી છતાં વિધવાથી કોઇને પાળક પુત્ર ક્રેવાય નહિ ને અમર લે તો ૨૬ વર્ષ શકે છે.

૫. પાળક પુત્ર ધણીના કુટુંબમાંથી હરકોઇને લીધામાં આવે છે, ને અમર ધણીના કુટુંબમાં લેવા યોગ્ય ન હોય તો દોહિત્ર ને લઈ શકે છે, ને એલલામાં કોઈ ન હોય તો ન્યાનમાંથી હરકોઇના હોકરાને પાળક પુત્ર લઈ શકે છે, ને સગા આપને બીજા દીકરા હાજર નહોય તો બેઉ આપની ક્રિયા કરી શકે છે, ને પાળક પુત્ર સગા આપના માલમાંથી હોસ્સો લઈ શકે છે, પણ આપી શકતો નથી.

૬. પાળક પુત્ર સગા દીકરાના જેવો પાળક આપનો વારસો હર તરફથી લે છે.

૭. પાળક પુત્ર લીધો ત્યાર પછી સગો દીકરો પેદા થયો ત્યારે પાળક પુત્રને બરાબર હિસ્સો મળે છે.

૮. વિધવા બેરી પાળક પુત્ર લે તેનું કારણ એ છે જે, પોતાના ધણીનું નામ રાખવા સાડ, તથા પોતે મઆ પુછી ઉતર સાધન કરવા સાડ લે છે.

બીજા તરફના સુધારો.

અમારી ન્યાતમાં દત્તક પુત્ર તથા પાળક પુત્ર આજ સુધી કોઇએ લીધો નથી તો તેનો વિધિ તથા શિરસ્તો શું બોલીએ ! વાસ્તે એના જવાબ લખ્યા નથી.

પરચુરણ બાબત,

૧ લગનમાં વરના કુળગોરને વરનો બાપ આપે છે તેની તપશ્ચીલ:—

૦૥ ગણપતી પુજા વગેરે માંડવા મુરત સુદાં ૩ ૦૥

૧) ગૃહસ્થાંતીનો ૩. ૧)

૦૥ ગૃહસ્થાંતીના શાહીલનો ૩ ૦૥

૪) પરચુરણી વખત દાપાનાં ૩. ૪)

૦૥ પરચુરણી વખત પરચુરણ પેસાનો ૩. ૦૥

૦૥ ભુરસીનો ૩ ૦૥ તે સર્વે વહેંચી લેછે

૧) ૧-ન્યાદેવ વાલેલાં હોય તો તેનો ૩. ૧)

૦૬ સગાં સાથે ગોરવ આપે તો તેના પેસા ૨૬)

૦૥ ૬ ન્યાત સાથે ગોરવ આપે તો તેનો ૩. ૦૥ ૬, ને પેસા છ લેછે.

લગનમાં કન્યાના આપના કુળગોરને કન્યાનો બાપ આપે છે તેની તપશ્ચીલ:—

૦૥ ગણપતી પુજા વગેરે માંડવા મુરતનો ૩. ૦૥

૧) ગૃહસ્થાંતીનો ૩. ૧)

૦૥ ગૃહસ્થાંતીના શાહીલનો ૩. ૦૥

૩૥ પરચુરણી વખત દાપાનાં ૩. ૩૥

૦૥ પરચુરણ પેસાનો ૩. ૦૥

૭૧ બુરસી દક્ષણીનો રૂ. ૧૦ તે વહેચ્યા લે.

અધરણીમાં વરના કુળગોરને વરવાળો આપે છે તેની તપસીલ:—

૧૧ ૬ ખોળો ભરાવે તેનો રૂ. ૧) ને છત્તીસ પૈસા હેછે

૧૦૧ રંગદેવ વાવે તો રૂ. ૧૦૦ આપે છે

ક્રિયામાં કુળગોરને આપે છે તેની તપસીલ:—

૨૧ અગીયારમાં સારવા જાય ત્યારે રૂ. ૨૧ આપે છે.

૧૦૧ અગીઆરમાના શાહિસનો રૂ. ૧૦૦

૧) બારમે ઘડા ભરામણીનો રૂ. ૧)

૧૦૧ દશાથી તે તેરમા સુધીમા પરચુરણ પૈસાનો રૂ. ૧૦૦ આપે, ને એમ કરતાં ક્રિયા ખરચમાં ન્યાત ન જમાડે તો રૂ. ૧) એક ઉપર લખ્યા કરતાં ઓછો આપે

૧૦૧૧૩ વરસીમા પરચુરણ પૈસા સુદ્ધા રૂ. ૧૦૦ ૧૩.

ઉપર લખેલા સિવાય હરેક કૃત્ય જજમાનને ઘરે આવે ત્યારે કુળગોરને પોતાની ખુશી પ્રમાણે આપે છે. ખીનું ઉપર જે જે દહક લખેલા છે તેમાંથી માનતાન તે કુળગોર અસલના ધારા પ્રમાણે આપે લે છે.

૨. પોતાનું ગામ અથવા શહેર છોડીને જાય અથવા કોઇ શખ્સ આવે ત્યારે તેનો કુળગોર જે ન્યાતગોર હોય તે થાય છે, ને તેમાંથી જે આપવું ઘટે તેને હિસ્સે પડતું આપે છે, ને કદાપિ કુળગોર સાથે હોય તો ન્યાતગોરનું પોહોંચતું નથી.

૩. કોઇ શખ્સને પોતાના વારસ સાથે અણુખનાવ હોય અથવા વારસ નાલાયક હોય તો પોતાનો માલ કોઇ અત્રાપીને ખરચવા સારું તથા વારસનો દહક વારસને આપવા સારું વસિયતનામું કરી આપવા ચાહે તો ઘણી મુખત્યાર છે

૪. કોઇ શખ્સને ત્રણ ચાર વારસ છતાં એક વારસ ઉપર ખુશી હોય તો વસિયતનામું કરી આપવામાં ઘણી મુખત્યાર છે; પણ સ્થાવર માલ એકને સધળો અપાય નહિ.

૫. કોઇ વિધવા સ્ત્રી સંતાન રહીત છે, ને તે સ્ત્રીથી પોતાના પીત્રાઇ વારસ છતાં પોતાનો માલ કોઇને દાનથી, રાહથી વા કૃષ્ણાર્પણથી અપાય નહિ; પણ જુએ મરે તો ક્રિયા ખરચ જેટલું રાખીને ગારવી મેલવા ચાહે તો મેલી શકે છે

૬. અમારામાં લગનમાં બપોરે ગોરવ કોઇ શખ્સ જમાડે તથા સાંજે ન્યાત જમાડે તો વરનો બાપ રૂ. ૫) રોકડા કન્યાના બાપને ઘેર મોકલાવે છે, અથવા સાંજે સગાં સાથે એકલો ગોરવ આપે તો રૂ. ૨૧૦ કન્યાના બાપને ઘેર મોકલાવે છે.

૭ અમારામાં પટેલીઆને તથા ન્યાત ગોરને જે કોઇ નાલાયક ગાળ દે તેને પટેલ વગેરે પચાસત પુછી શકે છે.

૮. અમારી પચાસતની તરફથી સર્વે કામમાં પટેલ વગેરે જણ પ આ જવાબ મધ્યે દરજ્જા પ્રમાણે પહેલી સહીના કરનારને પચે મળીને મુખત્યારી સોંપી છે, તે કરે તે અમારે સર્વે પચેને કચુલ છે.

૯. સંવત ૧૮૭૬ના સાલમાં સર્વે પચ મળીને જાપાના કામળ ઉપર અંજીખરત

કર્તીને ન્યાય ગેરને ચેર મુકેલો છે, તેમાં જે જે બાજતો લખી છે તે સર્વે અમારે કબુલ છે.

૧૦. વહેવા કરે ત્યારે પેહેલે વરસે સુખડીના રૂ. ૨ (પહેલે વરસે) કન્યાના બાપને વરનો બાપ આપે, ને ત્યાર પછી વરસ ૧૨ સુધી દર વરસે રૂ. ૧) એક લેખે કન્યાના બાપને વરનો બાપ આપે.

૧૧. પરખ્યા પછી હોળીની ધીમ કરે ત્યાં વરનો બાપ હોઠણી દોરીઆની રૂ. ૩૦ ૧૧ની રંગાઈ સુદ્ધાં કન્યાને આપે તથા ચીરડી ૧ રૂ. ૫)ની પરખ્યા પછી વરને ત્યાંથી કન્યાને આપે
૧૨. પંચાયત મેળવવાને બ્રાહ્મણ કરે, ને ત્યાં કોઈ ન આવે તેને પંચાયત પુછી શકે છે.

૧૩. ચોમાસા મધ્યે કથા સાત દહાડાની પંચાયત તરફથી મંડાવે છે, તેનો ખરચ પટેલ હોય ત્યારે પટેલને માથે છે, ને ધર દીઠ સીધુ એક આપવાનો ચાલ છે ને પટેલ ન હોય ને અનામતી પટલાઈ હોય ત્યારે ખરચ રૂ. ૪)નો થાય છે, તે પંચાયતને માથે છે.

સહી.

૧ ભટ મુળજી સેવકરામ સહી.

૧ બંધારા સામદાસ મકનદાસ
સહી. ૬. લખમીદાસના છે.

વગેરે સહીઓ એકસો ને બાવીસ છે.

સંવત ૧૮૮૫ના જેઠ વદ ૯ વાર ગરેહિએ કાગળ સહી કર્યો છે.

બીજા પક્ષનો સુધારો.

૭. ન્યાતનો મેળો થાય તે જગાએ જે કોઈ માંહે માંહે નાલાયક ગાળોથી લડે તો તેને પંચાયત પુછી શકે છે.

૮. પંચના કામમાં પંચ મુખત્યાર છે, ગમે તે કરે અગર પંચની નજરમાં આવે, ને હવે પછી પાંચ બલા આદમી ન્યાતના પંચનો બંદોબસ્ત તથા શિરસ્તો પલાવવા સાર કરીએ તો થઈ શકે છે; ને તેજ શખ્સ ન્યાતનો શિરસ્તો તોડી જીલમ કરી પંચના લોકને હરેક તરેહથી દુખી કરે તો પંચવાળા તેને બદલવામાં મુખત્યાર.

૯. સંવત ૧૮૭૬ના સાલનો કાગળ કરેલો છે, તે દગાખાજીથી કરેલો છે તેથી તે કાગળ અમારે સર્વેને ના કબુલ છે. એણી વિગતે ઉપર કલમો લખી છે તે સર્વે અમારે કબુલ મંજુર છે, ને બાકીની વાજબી શિરસ્તાની કલમો ને કાગળ મધ્યેની કબુલ છે.

તા. ૧ લી ઓગષ્ટ સન ૧૮૭૧ અંગ્રેજી, સંવત ૧૮૮૫ના આષાઢ વદ ૮ ને સોમે.

સહી.

૧ ગળી. લીખા રણછોડ સહી.

૧ ગળી. નથુરામ મોતીચંદ સહી,

અરજીઓ, મથાળાંઓને વધારાઓ

ન્યાતે નામર અધારાનો જવાબ આપ્યો છે. તારીખ ૨૭મી જુન રાત્રે ૧૮૨૬ ને જેઠા સંવત ૧૮૮૫ ના, ન્યાતે નામર અધારા સમસ્ત પંચાયત તડ ૩ ગણી-આરા તથા અધારા તથા અમદાવાદી જુમલે તડ ૩ થઇને સમસ્ત પંચાયતના શિરસ્તાઓ જવાબ.

બીજા પક્ષનું

અમે ન્યાતે નામર અધારાના તડ ત્રણ ગલીઆરા તથા અધારા તથા અમદાવાદી જુમલે તડ ત્રણ આપી પંચાયતનો શિરસ્તા પ્રથમ આપેલો છે તેમાં અમ હોકાના એકડા છે, પણ આરે માંથી જુમલા એકડા થઇને ફેટલીએક કલમો અમને વચાવ્યા વગર દગાળાઓથી અમે ગરીબ હોકાને ખરાબ કરવા સાર ઉભરી લખી છે તે કલમો અમારે ના મંજુર છે, ને તેના અવેજમાં બદલીને બીજી નીચે શિરસ્તાની કલમો લખી છે તે અમારે સર્વેને કબુલ મંજુર છે.

આ આરાજોખ આજથી સો (૧૦૦) વર્ષ ઉપરનો છે ને તે ફક્ત (“સુરત વાશીને માટેજ”) આવો વિલેપ કાઢ અન્ય સ્થાનવાશી કરે તો તેના જવાબમાં કહેવાનું કે એ વાત ખોટી છે. બી નામર અધારાજમતિ માટે એ આધાર જુન ગણાઇ ગયો છે ને જે ઓરીશરે એ લેખ દફતરે ન્યાય ખાતર ગણ્યો તે તમામ સમસ્ત આપણી ભાત કે જે બ્રીટીશ ગવર્ન મેન્ટના તાબામાં છે, તેને માટેજ એ લેખને જરૂરે આધારજુન ગણ્યો. ત્યારે અન્ય સ્થાન વાશીઓને તેના ઉપર વિલેપ નાખવાનું કાઢ પણ કંઈજ વાસ્તવિક નથી. એ પોતાના જુમલા પ્રતાપે જુમલો કાઢાડે તે ફાકટ છે કારણ તકરાર ઉત્પન્ન થયે સરકાર આ લેખ ઉપરજ આધાર રાખશે.

કલમો.

- “ધારણ આ પુર્વનું સંજીવનું ગણ્યો શું” તુરંત સ્વાત્માને, કરીને કામ કામરનું પડો પાથે વિધાતાને. ૧
- કપાળે કર દહ આડો કરો જે અજની આશા, નથી સુખમ્મલ સુકવાની પડી પરવા વિધાતાને ૨
- જીવન આ જહાંજને સુંકી ફર્મા કરતાં વિલાશોમાં, સરે ના સ્વાર્થ જેવાથી શરણુ કો દી વિધાતાને. ૩
- અમાગી દૈવ્ય દરિયામાં પવન નર્મ પાધરો રહે, અમય આગશ મહી ખોઇ પછી જાઓ વિધાતાને. ૪
- કિતારે જે સુવન લાવે ખડકમાં તેજ અથડાવે, ગઇ તક ના ફરી આવે, વગોવો શું વિધાતાને. ૫
- સુખથી કમળી નીચી, સુંકી સુદ મારો બેશી રહો,

૨૩

થઇ નિરાશ શાને કહો, ગમ્યુ જેવું વિધાતાને. ૧
 નથી તકદીર કંઈ વાંકું બધી તકસીર તદબીરની,
 કરો નહિં ચતન ને આરોપ, આપો છું વિધાતાને. ૭
 મનન વિલાશનું ભુક્ષી. પ્રીતિ પુર્ણાર્થથી સાંધી,
 કાયરતા વીર ત્યાગીને, જીતી લેજો વિધાતાને.

વાર્તા વારિધીમાંથી.

આદિ અંતથી આ જાતિ કલ્પવૃક્ષ શ્રી હૃદયરીએ નિમિત્તરૂપે પુરોહિતોને સોંપી તેની રક્ષા કરવા માટે સુચના કરવામાં તેમને આવી હતી પણ તે પુરોહિતો હજી સુધી ત્રણ ઉપર સત્તાનો હક ધરાવે છે પણ સંભાળની બાબતમાં હવે હીરણ્યગર્જા દક્ષીણામિ સમરપીયામીના લોભમાં પોતાની બાબતની ફરજ અદા કરી શક્યા નહિં. ને કલ્પ તરૂમાં ઉધાધ જેવી ટેકાણે સડો (કલેશ, દ્રવિદતા, અપમતા) વીગેરેનો લાગવાથી આમદાનીના ફળમાં ધટારો થયો છતાં હજી તેઓ વૃક્ષ તરફ નજર રાખતા નથી. એ કેવો દુર્ભાગ્ય સમય સમ્પાદક થયો જો હજી પણ તેઓ કાષ્ઠ ઉપદેશ રૂપી જ્ઞાત જળનું સિંચન કરે તો કુલ્પવૃક્ષ તર નવપદ્મવ અને તો ફાયદો એમનેજ છે માટે તેઓ શાંત બુદ્ધિથી પોતાના વૃક્ષ તરફ મીઠી નજર ફેંકીને નીપજતા ફળનો લાભ લેશે એવી શ્રી દેવી પ્રત્યે હમારી પ્રાર્થના છે તે હે હૃદયરી શક્તિ કરો

ભેરવી.

હરિ ઐ શ્રી માં તું કાળી, (૨)
 તમો જગનમાં માયા પ્રસારીરે ... હરિ ઐ
 સત, રજ, તમ ત્રીગુણ બનાવ્યા, ત્રીગુણી શક્તિ ગણાણી,
 તારી અદ્ભુત લીલા વાણી, તુને ભક્તજનોએ જાણીરે.
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ: રૂદ્રદેવ થયા તે બ્રહ્માની બ્રમાણી,
 હારે રૂદ્રની રૂદ્રાણી શ્રી વીષ્ણુની લક્ષ્મી રચાણીરે.
 ત્રીગુણી દોરી ચાક ચડાવે, કરમ ભમરડો ભારી,
 દીધો સતગુરુએ ખાળી થઇ દ્રશ્ય સેવક આભારીરે.

હરિ ઐ ૧

હરિ ઐ ૨

હરિ ઐ ૩

હોહરો.

ભણવું ગણવું બોલવું એ ત્રણે વાતો છે સહેલ,
 પણ તન મન ધન વશકરણ ગગન ચઢન મુશ્કેલ.

લી. પ્રયોજક.

સેવકલાલ પરસોતમદાસ.

